

Sprawozdanie z działalności

Fundacji Otwartego Muzeum Techniki w roku 2023

Podstawowe prace statutowe Fundacji prowadzone były na polach:

Popularyzacja dziedzictwa kulturowego Polski

Prowadzona jest drogą organizacji na statkach Muzeum Odry, i nie tylko, także w szkołach i domach kultury wystaw, prelekcji, prezentacji multimedialnych, imprez. Ważną rolę przypisujemy przy tym stronie internetowej Fundacji, na której rozwijamy stale Intermedialne Muzeum Techniki. Tutaj publikujemy też foldery, katalogi wystaw, filmy, cyfrową edycję miesięcznika „Archeologia Przemysłowa” oraz informacje traktujące o publikowanych przez Wydawnictwo FOMT książkach.

Rok 2023 związany był z 50-leciem rekordów Polskiego Fiata 125p na podwrocławskiej autostradzie. Wolontariusze FOMT pod kierownictwem członków Fundacji Marcina Wrzesińskiego i Marka Prokopowicza zorganizowali z tej okazji „1 międzynarodowy rajd rekordów Polskiego Fiata” (sobota 18 czerwca). Wzięło w nim udział 85 samochodów, wyłącznie Polskich Fiatów 125p. Trasa rajdu przebiegała z Kątów Wrocławskich (historycznego miejsca rekordowej próby) przez Kostomłoty, Mietków, Sobótkę, dawną trasą Rajdu Polski przez Sulistrowiczki do Rękowa. Następnie uczestnicy skierowali swe pojazdy do Kobierzyc i Ślęzy, w okolicę wrocławskich Bielan. Tam w zaciszu Zamku Topacz i muzeum motoryzacji spędzili czas na próbie sportowej, a także zwiedzając muzeum. Następnego dnia, w niedzielę 19 czerwca, uczestnicy rajdu zostali zaproszeni na panel dyskusyjny z uczestnikami historycznego rekordu. Organizatorami spotkania, oprócz Marcina Wrzesińskiego i Marka Prokopowicza (FOMT, Automobilklub Wrocław), był dr. Zbigniew Sroka, wieloletni opiekun organizacji studenckich, prorektor ds. studenckich, a obecnie Kierownik Katedry Pojazdów Spalinowych. Spotkanie miało miejsce w stołówce akademickiej Politechniki Wrocławskiej (Centrum Aktywności Studenckiej). Udział wzięło czterech uczestników rekordów: Sobiesław Zasada, Andrzej Jaroszewicz, Robert Mucha oraz Andrzej Aromiński, oraz blisko 400 miłośników historii polskiej motoryzacji. Prowadzenie imprezy, konferansjerkę, powierzono redaktorowi Polskiego Radia Łukasz Basta. Podczas wydarzenia merytoryczny wykład o ekonomii jazdy samochodem wygłosił profesor Lech Sitnik, pracownik Wydziału Mechanicznego PW. Uczesnicy mieli możliwość, wraz z zaproszonymi gośćmi obejrzenia „Ballady o Fiacie i siedmiu wspaniałych”, filmu dokumentalnego nakręconego w roku 1973 przez red. Mariusza Waltera, udostępnionego na poczet imprezy przez Telewizję Polską. Przed centrum aktywności studenckiej zaprezentowano blisko 80 pojazdów, odmian Polskiego Fiata 125p, w tym 2 repliki Polskiego Fiata GTJ (torowego pojazdu wyścigowego), 8 pojazdów węgierskiego stowarzyszenia polski.hu, a także oryginalny pojazd, który w 1973 r. pobił 3 światowe rekordy prędkości średniej na dystansach 25 tys. km, 25 tys. mil i 50 tys. km.

Zorganizowaliśmy kolejną edycję studium Akademii Archeologii Przemysłowej prowadzonego w krajobrazach kulturowych. Udział w sesjach brało od 13 do 22 osób:

- 1) 23.04.2023 – Paczków (Winiarnia Poraj, Muzeum Motoryzacji Biernackich, zbiornik Otmuchowski),
- 2) 13.05.2023 – Brzeg (Gimnazjum Piastowskie, Muzeum Piastów Śląskich, Most na Odrze i stopień wodny, ratusz brzeski, pomnik poległych lotników),
- 3) 11.06.2023 – Krosnowice (elektrownia wodna i siłownia parowa (energetyczna(d. z-du włókienniczego w Krosnowicach k/Kłodzka),
- 4) 18.08.2023 – Muzeum COP w Stalowej Woli,
- 5) 15-17.09.2023 – Jarosław/Konieczkowa/Szczucin (prywatne kolekcje traktorów, samochodów, silników parowych, Muzeum Drogownictwa Szczucin) ,
- 6) 7 – 8.10.2023 – Międzygórze (dzieła budownictwa wodnego – zabytki budownictwa wodnego Międzygórze, zabytki techniki nadleśnictwa),
- 7) 28-29.10.2023 – Walim – Nowa Ruda Muzeum Broni i Militariów w Witoszowie Dolnym, zabytki włókiennictwa i kopalnie rud ołowiu i srebra Gór Sowich, mosty linii kolejowej Głuszycy – Kłodzko.

WYSTAWY:

W roku 2023 dzięki staraniom Stanisława Januszewskiego były prezentowane we Wrocławiu na pokładach Muzeum Odry wystawy wydane w 2022 r:

- "Wrocławski Węzeł Wodny",
- "Kanał Elbląski",
- "Zabytki techniki Gór Sowich",
- "Akademia Archeologii Przemysłowej - wędrująca szkoła".

Edukacja i oświata

W miesiącach wakacyjnych Fundacja zaproponowała ofertę warsztatów (modelarskich, fotograficznych, rysunkowych) i lekcji muzealnych dla dzieci i młodzieży w ramach półkolonii na statkach Muzeum Odry, które prowadził Mariusz Gaj i Marcin Marszałkiewicz.

Muzeum Odry

Misją Fundacji jest ochrona dziedzictwa kultury technicznej Polski, popularyzacja polskich tradycji technicznych i poszukiwanie nowego modelu muzeum techniki. Realizowana jest przez organizację i prowadzenie jedyne muzeum żeglugi śródlądowej w Polsce, zasadzonego na pięciu zabytkowych jednostkach pływających: holowniku parowym Nadbor, dźwigu pływającym Wróblin, barce towarowej Irena, pchaczu Krab i promie samochodowo-pasażerskim. Jest to w tej chwili jedyne Muzeum

Odry w Polsce. W latach 2014-2016 ze środków Gminy Wrocław przeprowadziliśmy rewitalizację barki Irena, w 2017-2018 holownika parowego Nadbor (wymiana poszycia dna i podwodnej części kadłuba, rewitalizacja kajut i modernizacja instalacji elektrycznych i innych). Dzięki wsparciu ze strony MKiDN wyposażyliśmy barkę, holownik parowy i dźwig pływający w sprzęt multimedialny, znakomicie podnoszący i poziom i atrakcyjność lekcji i warsztatów na statkach Muzeum Odry realizowanych. Z udziałem barki Irena, mobilnej platformy oświatowo-edukacyjnej, od 2016 roku realizowane są rejsy Odrzańskiej Odysei. Z tej oferty corocznie korzysta ok. 5000 uczniów, beneficjentów warsztatów, lekcji muzealnych, wystaw, projekcji, eventów kulturalnych na barce prowadzonych.

W roku 2022 roku dzięki dotacji Miejskiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu przeprowadzono w stoczni w Januszkowicach remont zabytkowego pchacza Krab. Wymieniono 100 m² poszycia statku, grubość nowego poszycia 5-6 mm w zależności od potrzeb (obszaru statku na którym znajduje się blacha), oczyszczono i pomalowano antykorozyjnie pokład, przedział silnikowy. W 2023 roku dokończono prace remontowo-porządkowe na statku, przygotowując go do powrotu do miejsca stacjonowania – awanportu śluzy Szczytniki we Wrocławiu. Statek przeszedł próby wodne w październiku 2023 r. i jest gotów do służby.

Miesiące wiosenne oraz letnie przeznaczono na generalne porządki i drobne naprawy eksponatów Muzeum Odry. Spotkania odbywały się tradycyjnie co czwartek, od godziny 16.00, do godzin wieczornych. W pracę na rzecz Muzeum Odry zaangażowani byli m.in.: Karol Wasilewski, Igor Kapski, Mariusz Gaj, Jakub Marszałkiewicz, Marcin Marszałkiewicz, Marcin Wrześniński, Jacek Król.

Maj 2023 r. zaznaczył się, jak w latach poprzednich udziałem Muzeum Odry FOMT w dwóch wrocławskich wydarzeniach. 20 maja, od godzin rannych zespół FOMT (Karol Wasilewski, Jacek Król, Igor Kapski) uczestniczył w Dniach Odry, organizowanych przez Urząd Marszałkowski. Na Bulwarze Dunikowskiego we Wrocławiu prezentowane były wydawnictwa FOMT, oraz działalność Muzeum Odry, stanowiąc zaproszenie do Nocy Muzeów we Wrocławiu. W ramach organizowanej tego samego dnia Nocy Muzeów (od godziny 18.00), wspólnie z Fundacją Klasyczna Strefa Wrocław, nasz Automobilklub FOMT zaprezentował kilkanaście zabytkowych pojazdów. Na parkingu wzdłuż ul. Wybrzeża Wyspiańskiego można było również posłuchać oryginalnych szant granych na żywo przez zespół „W stronę portu”. W poszczególnych kajutach statków Muzeum Odry- na Wróblinie, Nadborze oraz Irenie „historie prosto z pokładów” opowiadali odwiedzającym kapitanowie oraz wolontariusze Fundacji Otwartego Muzeum Techniki. Na barce Irena poza wystawami i muzealiami czekały pokazy filmów o tematyce odrzańskiej, realizowane przez zespół FOMT podczas cyklicznego rejsu barką Irena pt. Odrzańska Odyseja, a także warsztatów Archeologia Przemysłowa, oraz archiwalne filmy o tematyce Odrzańskiej. W sumie na nabrzeżu (zabytkowe samochody) oraz na wodzie (zabytkowe statki) odwiedziło nas ok 2000 osób od godziny 18 do godziny 23. Dodatkową atrakcją dla zwiedzających były prowadzone przez wolontariuszy Michała Chudzię i Bartosza Giryluka (z Klubu wodniaków „Na Fali”) krótkie, bezpłatne rejsy łodzią motorową ze zwiedzaniem Muzeum Odry od strony wody. Około godziny 20.00, dzięki uprzejmości firmy „Statek Wrocław” swój wieczorny rejs z przystani Muzeum Odry rozpoczął kultowy statek wycieczkowy „Kaczuska”, przewożąc chętnych w inne lokalizacje Nocy

Muzeów. Koordynatorem, oraz pomysłodawcą atrakcji Nocy Muzeów 2024 w Muzeum Odry był Marcin Wrzesiński. Wysiłek ten wsparli: Mariusz Gaj, Karol Wasilewski, Jacek Król, Stanisław Januszewski, Ryszard Majewicz, oraz Wolontariusze Klasycznej Strefy Wrocław.

Przez cały sezon 2023 roku na barce Irena odbywały się spotkania wodniaków zrzeszonych wokół klubów:

- Jacht Klub Wrocław – zorganizowano 20 cotygodniowych spotkań o tematyce żeglarskiej (żeglarskie czwartki na barce Irena), w maju 2023 przeprowadzono (jak w latach ubiegłych) kurs na Operatora Bliskiego Zasięgu (SRC),
- Klub wodniaków Na Fali – zorganizowano 15 egzaminów na patent sternika motorowodnego (sezon wiosenny i letni, niedzielne przedpołudnia),
- Międzyuczelniany Klub Kajakowy PrzeWroTKa – w miesiącach marzec – maj klub przeprowadził szkolenie teoretyczne z kajakarstwa górskiego, oraz kurs pierwszej pomocy na wodzie (brało udział 15 kursantów).

Powyższe spotkania odbywały się co tydzień (czwartki), równoległe z Jacht Klubem Wrocław i były moderowane przez Marcina Wrzesińskiego, Karola Wasilewskiego oraz Igora Kapskiego.

W roku 2023 przeprowadzono przegląd techniczny kadłuba, oraz instalacji elektrycznej Holownika Parowego Nadbor. Po uzyskaniu pozytywnych decyzji odbiorowych uprawnionego diagnosty insp. Pawła Borowskiego statek uzyskał odnowienie dokumentów żeglugowych na kolejne 2 lata w charakterze „obiektu pływającego” bez napędu.

Dzięki zaangażowaniu kol. Karola Wasilewskiego powstały pomoce dydaktyczne i naukowe - stanowisko obsługi telegrafu maszynowego. Trwają negocjacje dotyczące przekazaniu Fundacji zabytkowego wyposażenia pulpitu sterowniczego pchacza typu Bizon.

Ewidencja i studia historyczno-techniczne zabytków

Specjalnością Fundacji integrującą spore grono historyków techniki i ekspertów z zakresu archeologii przemysłowej jest ewidencja zabytków przemysłu i techniki prowadzona na rzecz Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków, Gminnych Ewidencji Zabytków i opracowywania gminnych programów ich ochrony. Studia historyczno-techniczne na polu historii techniki i archeologii przemysłowej, opinie i ekspertyzy konserwatorskie w roku 2023 to:

- 1) Opracowanie 20 kart zabytkowych pojazdów, wraz z opiniami na cele rejestracji ich jako pojazdy zabytkowe, Marcin Wrzesiński, Stanisław Januszewski,
- 2) Karty ewidencyjne zabytkowych statków: Holownika Parowego „Łada” (1949 r.), oraz Barki Towarowej „Santa Monika” (1932 r.) stacjonujących w bazie OT Logistic w Szczecinie, Mariusz Gaj, Marcin Wrzesiński, Stanisław Januszewski,

- 3) Opracowanie karty ewidencyjnej, a także programu ochrony i udostępnienia zabytkowego samolotu Jak 11 w Krośnicach (projekt konserwacji zabytkowego samolotu, studium historyczno – konserwatorskie samolotu), Stanisław Januszewski, Jakub Marszałkiewicz,
- 4) Opinię o wartościach zabytkowych krosien węzełkowych z d. zakładów w Kietrzu (na rzecz Prokuratury w Głubczycach i Woj. Konserwatora Zabytków w Opolu),
- 5) Projekt konserwacji zabytkowego dźwigu w porcie Miejskim Wrocław Marszałkiewicz,
- 6) Opracowanie Studium historyczno - konserwatorskiego cementowni Odra w Opolu wraz z kartami ewidencyjnymi zabytków niewpisanych do rejestru zabytków. W. Wrona - Gaj, we współpracy z M.Gaj, konsultacje dr hab. S.Januszewski,
- 7) Aktualizacja Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Grębocice, Wioletta Wrona - Gaj, Mariusz Gaj.

Wydawnictwo FOMT (www.fomt.pl)

Fundacja prowadzi bogatą działalność badawczą owocującą licznymi publikacjami z zakresu historii techniki i ochrony zabytków techniki. W wydawnictwie FOMT od 2001 roku opublikowano ok. 80 tytułów książek, w roku 2023:

- 19 tom Techniki w dziejach cywilizacji – z myślą o przyszłości,
- Paściak Andrzej, Piknik na polu minowym. 1108 dni na misjach pokojowych ONZ.

Przewodniczący Fundacji, dr hab. Januszewski Stanisław prowadził prace nad publikacjami:

- A. Paściak, Piknik na polu minowym... – prace edytorskie,
- S. Januszewski, Pionierzy aeronautyki (w Europie),
- S. Januszewski, Pionierzy aeronautyki w Polsce,
- S. Januszewski, Galicyjskie spotkania z awiacją.

Od 2018 Fundacja publikuje w wersji elektronicznej czasopismo (miesięcznik) pt. Archeologia Przemysłowa, opatrzony numerem ISSN, którego egzemplarze przekazywane są do Biblioteki Narodowej.

Mecenat – dotacje

W roku 2023 Fundacja nie uzyskała dotacji celowych ze środków publicznych. Wnioskowano o kontynuację programu Narodowego Centrum Kultury (program Edukacja kulturalna) na projekt” Odrzańska Odyseja”, a także Archeologii Przemysłowej. Przygotowano także program prac konserwatorskich Dźwigu Pływającego „Wróblin” wraz z aktualnym kosztorysem prac. Działania te będą kontynuowane w roku 2024.

Majątek Fundacji, wydatki i przychody

Na majątek Fundacji składają się statki Muzeum Odry FOMT (DP Wróblin wartości 160.000,00 zł, barka towarowa „Irena” – po rewitalizacji wartości 1.400.000,00 zł., prom samochodowo-pasażerski „Ciechanów” wartości 50.000,00 zł., 9 działek rolnych o wartości 360.000,00 zł., zbiór literatury (ok. 300 pozycji wartości 25.000,00 zł.) i inne środki trwałe, w tym wyposażenie biurowe i multimedialne statków wartości ok. 130.000,00 zł.

Przychody Fundacji wynosiły

	Rok 2022	Rok 2023
Przychody z działalności gospodarczej	68 409,90	62 996,00
Dotacje	433 024,50	0,00

Wydatki

Lp	Wyszczególnienie	Rok 2022	Rok 2023
1	Koszty wytworzenia produktów na własne potrzeby	0,00	0,00
2	Amortyzacja	7 100,80	2 638,63
3	Zużycie materiałów i energii	40 154,07	5 487,85
4	Usługi obce	220 465,95	29 979,08
5	Podatki i opłaty	0,00	21,00
6	Wynagrodzenia	192 209,00	56 337,00
7	Ubezpieczenia i inne świadczenia	0 00	0,00
8	Pozostałe koszty rodzajowe	10 686,60	1 871,41
	OGÓŁEM	470,616.42	96 334,97

Inne dane

Obsługę finansową Fundacji prowadzi (na umowę-zlecenie) „KET-TIW-BIS”. Biuro Rachunkowe Iwona Wojda — roczne koszty wyniosły w 2023 r. 12 937,50 zł brutto.

- b) wypłacano wynagrodzenia z tytułu umów o pracę – 0,00 zł brutto.
- c) nie wypłacano wynagrodzenia członkom Zarządu - pełnią swe funkcje honorowo,
- d) Fundacja nie udzielała pożyczek,
- f) Fundacja posiada rachunek bieżący w Paribas SA I/O Wrocław, Nr 46 2030 0045 1110 0000 0398 0060. Stan konta na 31 grudnia 2023 r. - wynosił 21 450,86 zł.
- g) Fundacja nie nabywała akcji, obligacji, etc.

Zadania na rok 2024

Muzeum Odry – aktualizacja oznakowania, informacji dotyczącej godzin otwarcia, kontaktu z przedstawicielami FOMT dla zwiedzających,

Pchacz Krab – kontynuacja odbiorów i uzgodnień dotyczących dokumentów żeglugowych pchacza, rejs do Muzeum Odry ze stoczni Januszkowice,

Dźwig Pływający Wróblin – naprawa deskowania „obrotu” dźwigu, czyszczenie przestrzeni między wręgami, doraźne zabezpieczenie el. stalowych, montaż automatycznej pompy zęzowej dla wód deszczowych,

Barka Ż-2107 „Irena” – udostępnienie statku na cele wystawiennicze wrocławskich artystów – plastyków,

Kontynuacja działań na rzecz rozwijania Muzeum Odry jako miejsca spotkań wodniaków, moderowanie spotkań Jacht Klubu Wrocław oraz Międzyuczelnianego Klubu Kajakowego PrzeWroTKa, klubu wodniaków Na Fali, na barce Irena,

Udział Muzeum Odry FOMT w Dniach Odry, Nocy Muzeów oraz lokalnych przedsięwzięciach związanych z tematyką odrzańską oraz ochroną dziedzictwa technicznego,

Wykonywanie ekspertyz na rzecz Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków, gminnej ochrony zabytków,

Działalność wydawnicza, zaplanowano ukończenie i wydanie 4 tytułów:

- Tom 20. Technika w dziejach cywilizacji – z myślą o przyszłości,
- S. Januszewski, Pionierzy aeronautyki (w Europie),
- S. Januszewski, Pionierzy aeronautyki w Polsce,
- S. Januszewski, Galicyjskie spotkania z awiacją.

dr hab. Stanisław Januszewski – Prezes Zarządu	
mgr inż. Jacek Król – członek Zarządu, wiceprezes	
mgr Mariusz Gaj – członek Zarządu, wiceprezes	Rezygnacja z funkcji dnia 04.10.2023 r.
mgr inż. Wiesław Kacaper	
mgr inż. Marcin Wrzesiński	